

TJÄNSTESKRIVELSE

2017-04-07

Kommunstyrelsens kontor

Hölö-Mörkö kommunalnämnd

Remissvar: Miljö och klimatprogram

Dnr: HM 17/19

Sammanfattning av ärendet

Förslag till Miljö- och klimatprogram (2017-2020) har remitterats till Hölö-Mörkö kommunalnämnd. Hölö-Mörkö kommunalnämnd föreslås tillstyrka förslaget till Miljö- och klimatprogram.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens kontors tjänsteskrivelse daterad 2017-04-07

Ärendet

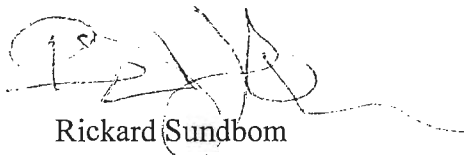
Miljö- och klimatprogramet Södertälje kommun 2017-2020 har kommit på remiss till Hölö Mörkö kommunalnämnd. Miljö- och klimatprogrammet anger vad kommunen (inklusive Telge AB och hel- och delägda dotterbolag) som organisation ska göra på kort och lång sikt för att skapa en god ekologiskt hållbar utveckling. Miljö- och klimatprogrammet ersätter styrdokumentet Miljöprogrammet och Klimatstrategin (båda med giltighetstiden 2013-2016). Kommunalnämnden berörs av delar i miljö- och klimatprogrammet.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

När Miljö- och klimatprogrammet antas kommer detta eventuellt innebära ökade kostnader, men dessa är svåra att beräkna på förhand, då de beror på vilka insatser som genomförs inom ramen för programmet. Inför antagande av programmet behöver en övergripande konsekvensanalys göras om vad programmet föranleder i kostnader och vilka åtgärder som bör prioriteras.

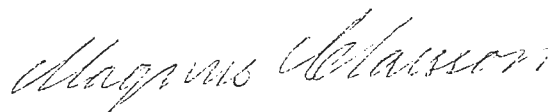
Kontorets/förvaltningens förslag till nämnden:

Kommundelnämnden avger som sitt yttrande att nämnden tillstyrker Miljö- och klimatprogrammet 2017-2020.

Rickard Sundbom

Stadsdirektör

Magnus Claesson

TF ekonomi- och finansdirektör

Handläggare: Rebecka Ryblad
Samordnare kommunalnämnderna
Kommunstyrelsens kontor
Telefon (direkt): 08-523 023 25
E-post: rebecka.ryblad@sodertalje.se

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsens kontor/ Christine Strandberg och Ebba Jordelius

Utbildningskontoret/Lena Henlöv

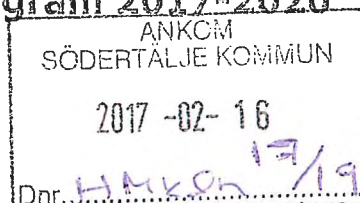
Kultur och fritidskontoret/ Åsa Hammar Wallin

Samhällsbyggnadskontoret/Liselotte Löthagen

Akten

§ 4 Förslag till nytt miljöprogram 2017-2020

Dnr: KS 16/362

Sammanfattning av ärendet

Ett förslag till nytt Miljö- och klimatprogram för åren 2017-2020 har tagits fram. Detta program ersätter tidigare miljöprogram samt klimatstrategi och energiplan som gäller åren 2013-2016. Fokusområdena är desamma som i tidigare program. Fokus i det nya förslaget är mål och åtgärder där kommunen har rådighet eller möjlighet till påverkan. Ansvar för att målen och åtgärderna i Miljö- och klimatprogrammet implementeras i verksamhetsplan/affärsplan ligger på respektive nämnd och kommunalt bolag.

Kontoret föreslår att hållbarhetsutskottet remitterar förslaget till samtliga nämnder och råd, de kommunala bolagens styrelser och till de politiska partierna.

Beslutsunderlag

Miljö- och klimatprogram 2017-2020, remissutskick

Tjänsteskrivelse från kommunstyrelsens kontor, daterad 2017-02-03

Yrkande

Ordförande Ewa Lofvar Konradsson (MP) yrkar bifall till kontorets förslag med ändring att slutdatum för remisstiden flyttas från den 13 april till den 30 april.

Hållbarhetsutskottets beslut

1. Hållbarhetsutskottet remitterar förslaget till Miljö- och klimatprogram för Södertälje kommun 2017-2020, för besvarande senast den 30 april 2017 till samtliga nämnder och råd, de kommunala bolagens styrelser och de politiska partierna.
2. I remissomgången ska nämnder, råd och bolagens styrelser, inom respektive ansvarsområde, bedöma vilka kostnader som kan tillkomma utanför befintlig budget, för att genomföra förslagen.

Beslutet skickas till
Akten

Arbetslivsnämnden

Enhörna kommundelsnämnd

Miljönämnden

Utbildningsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden

Omsorgsnämnden

Justerandes signum

Anslagsdatum

2017-02-15

Utdragsbestyrkande

§ 4 forts

Socialnämnden

Vårdinge Mölnbo kommunalnämnd

Hölö kommunalnämnd

Järna kommunalnämnd

Tekniska nämnden

Stadsbyggnadsnämnden

Äldreomsorgsnämnden

Kommunala handikapprådet

Kommunala pensionärsrådet

Telge AB

Telge Dotterbolag AB

Telge Återvinning AB

Telge Bostäder AB

Telge Hamn AB

Telge Nät AB

Telge Fastigheter AB

Telge Inköp AB

Tom Tits Experiment AB

Telge Energi AB

Telge Kraft AB

Telge Krafthandel AB

Telge Tillväxt AB

Söderenergi AB

Telge Almnäs AB

Telge Brandalsund AB

Telge Hovsjö AB

Miljöpartiet

Socialdemokraterna

Vänsterpartiet

Moderaterna

Justerandes signum 	Anslagsdatum 2017-02-15	Utdragsbestyrkande
---	----------------------------	---

Miljö- och klimatprogram

FÖR SÖDERTÄLJE KOMMUN 2017–2020 • ANTAGET AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2017-XX-XX

INNEHÅLL

SÖDERTÄLJE VILL MYCKET I MILJÖ- OCH KLIMATARBETET!	4
Nationell, regional och internationell samverkan	4
Relation till andra mål och dokument	5
Interna dokument	6
Struktur, ansvar, genomförande och uppföljning	6
MARK OCH VATTEN	7
Målbild 2030	7
Mål	7
KLIMAT OCH ENERGI	10
Övergripande växthusgasmål	10
Fossilbränslefri och energieffektiv kommun 2040	10
Målbild 2040	10
Mål	10
Fossilbränslefri och energieffektiv kommunal organisation 2020	12
Målbild 2020	12
Mål	12
BEBYGGELSE OCH TRANSPORTER	16
Målbild 2040	16
Mål	16
KONSUMTION OCH BETEENDE	19
Målbild 2040	19
Mål	19

Södertälje vill mycket i miljö- och klimatarbetet!

Södertälje är en kommun med höga miljömål och ambitioner. Miljön och klimatet är en av de viktigaste framtidsfrågorna globalt och även för den lokala miljön i Södertälje. Det övergripande miljömålet är att lämna över ett samhälle till de kommande generationerna där de stora miljöproblemen är lösta och utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem.

Södertälje kommun är en viktig samhällsaktör som ska föregå med gott exempel, styra utvecklingen till en hållbar stad och landsbygd samt skapa förutsättningar för att medborgarna ska kunna leva så hållbart och hälsosamt som möjligt.

Många beslut som vi som kommun tar påverkar vår miljö och vår hälsa. Utbyggnad av gång- och cykelvägar, närhet till grönområden, giftfria material i våra förskolor och skolor är några

exempel på saker som kommunen kan styra över. Det ska vara lätt att göra rätt i Södertälje och det har kommunen ett särskilt ansvar för och det behövs även ett samarbete mellan kommun, medborgare, organisationer och näringsliv för att nå största möjliga framgång.

Södertälje kommuns miljöprogram beskriver vad vi som organisation, på kort och lång sikt, vill uppnå för att skapa en ekologiskt hållbar utveckling som ska ge en god livskvalitet för våra kommunmedborgare. Miljöprogrammet visar kommunens målsättningar för detta arbete och går längre än vad lagar och regler kräver att vi som kommunal organisation ska genomföra. Miljöområdet är prioriterat i Södertälje och det ska återspeglas i alla kommunens verksamheter och kommuniceras till boende och verksamma i kommunen.

Nationell, regional och internationell samverkan

Eftersom att miljö- och klimatområdet är komplext och viktigt och då utvecklingen till ett hållbart samhälle behöver ske såväl globalt som lokalt behövs även ett samarbete och kunskapsutbyte på regional, nationell och internationell nivå.

Södertälje kommun är engagerade i de två stora nationella nätverken *Klimatkommunerna* och *Ekokommunerna* som är pådrivande aktörer för klimatfrågan och hållbar utveckling. På internationell nivå har Södertälje skrivit under *Borgmästaravtalet*, ett avtal där kommunen åtagit sig att gå längre än EU:s ambition med att sänka koldioxidutsläppen med 20 % till år 2020 jämfört med utsläppen år 1990. Genom att samverka i olika projekt med andra kommuner i Europa sprider Södertälje kommun den kunskap som finns här samt att det ger möjlig-

heter att ta till sig kunskap och idéer från andra som kommit längre. Genom att anpassa dessa kunskaper till våra lokala förutsättningar kan kommunen sedan skapa mervärde i arbetet för en hållbar utveckling.

På regional nivå har Södertälje samarbeten inom flera hållbarhetsområden. Inom energiområdet samarbetar kommunen med alla Stockholms kommuner samt KSL (Kommunförbundet Stockholms län) för att erbjuda invånare, organisationer och företagare kostnadsfri och opartisk energi- och klimatrådgivning. Inom regionen samarbetar Södertälje även med övriga Södertörnskommuner¹ och genom det nätverket sker bland annat kunskapsutbyte, pådrivande arbete för att lyfta hållbarhetsfrågan inom kommunerna samt uppföljning av miljömålen.

---

1 Södertörnskommunerna omfattar Södertälje, Nykvarn, Tyresö, Salem, Botkyrka, Huddinge, Haninge och Nynäshamn.

Relation till andra mål och dokument

I faktarutan nedan beskrivs kopplingen mellan de internationella, nationella, regionala och lokala miljömålen.

Internationell nivå:

Globalt klimatavtal

Världens länder har enats om ett nytt globalt bindande klimatavtal i Paris år 2015. Det nya avtalet är ett ramverk för att minska ländernas klimatpåverkan under lång tid framöver. En gemensam plan finns för att minska växthusgasutsläppen och begränsa den globala temperaturökningen till högst 2 grader och att sträva efter 1,5 grader. Länderna ska successivt skärpa sina åtaganden och utvecklingsländerna ska få fortsatt stöd för att begränsa sina utsläpp och anpassa sina samhällen till ett förändrat klimat.

Globala hållbarhetsmål

FN:s generalförsamling har 2015 antagit det globala programmet *Agenda 2030* som innehåller 17 globala mål och 169 delmål för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling.

EU:s klimat- och energimål

EU:s mål för klimat är att minska växthusgaserna med 20 procent till 2020, att minst 20 procent av energin då ska vara förnybar och energieffektiviteten ska ha ökat med 20 procent. EU:s mål för 2030 är minst 40 procent lägre växthusgasutsläpp än 1990, minst 27 procent förnybar energi samt minst 27 procent högre energieffektivitet. Till 2050 vill EU minska utsläppen med 80–95 procent jämfört med 1990 års nivåer som en del av industriländernas insatser.

Nationell nivå:

Sverige och har antagit 16 miljökvalitetsmål som varje år följs upp av naturvårdsverket. Det övergripande målet är att nästa generation ska få ta över ett samhälle

där de stora miljöproblemen är lösta. De nationella målen har brutits ner på regional nivå och lokal nivå.

Ett nytt ramverk för klimatet med en klimatlag är under framtagande. I detta ingår långsiktiga mål samt etappmål. Det nationella övergripande klimatmålet är att Sveriges utsläpp av växthusgaser ska vara noll år 2045 och de faktiska utsläppen ska minska med 80 % till 2045.

Regeringen har tillsatt en delegation som ska stödja och stimulera Sveriges genomförande av *Agenda 2030*. Det nationella genomförandet inkluderar kommuner och landsting liksom statliga myndigheter och Regeringskansliet.

Regional nivå

RUFS 2010 är en regional utvecklingsplan för Stockholms län och med strategier för hur Stockholms län ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion. En ny plan, *RUFS 2050*, är under framtagande och kommer att gälla åren 2018–2026 och har 2050 som långsiktigt mål för regionens utveckling.

Länsstyrelsen i Stockholms län prioriterar följande sex miljömål och har tagit fram strategier för dem:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Ett rikt växt- och djurliv
- God bebyggd miljö

Kommunal nivå

Södertälje kommuns miljö- och klimatprogram har de nationella miljömålen som grund och kommunens prioriterade målområden stämmer även väl överens med de regionala prioriteringarna.

Interna dokument

Miljöprogrammet är ett strategiskt övergripande måldokument som är kopplat till flera av Södertälje kommuns övriga styrande och vägledande dokument samt till ett flertal planer och strategier.

MÅL OCH BUDGET: övergripande styrdokument med politiska prioriteringar och mål. Utvalda delar av miljöprogrammet återfinns här och följs upp i delårsboksut och helårsboksut.

ÖVERSIKTSPLAN: I översiktsplanen framgår hur kommunen, i den fysiska planeringen, avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med nationella

och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

ANDRA PROGRAM OCH PLANER SOM HAR KOPPLINGAR TILL MILJÖ- OCH KLIMATFRÅGAN ÄR: folkhälsoprogram, avfallsplan, VA-plan, miljöprogram för byggande och förvaltning, skogspolicy, cykelplan, samt att miljö- och klimatfrågan beaktas i detaljplaner och fördjupade översiktsplaner. Utöver dessa redan antagna program och planer finns följande dokument under utarbetande: trafik- och parkeringsstrategi, odlingsstrategi och kemikalieplan.

Struktur, ansvar, genomförande och uppföljning

Södertälje kommun har delat in de nationella miljömålen, som riksdagen antagit, i fyra prioriterade områden:

1. Mark och vatten
2. Energi och klimat
3. Bebyggelse och transporter
4. Konsumtion och beteende

Inom varje område finns mål som varje år följs upp i ett särskilt miljöboksut och som godkänns av kommunstyrelse och kommunfullmäktige. Programmet är en viktig del av det strategiska miljö- och klimatarbetet och kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för genomförande och uppföljning. Programmet är styrande för Södertälje kommun som organisation och de hel- samt delägda kommunala bolagen.

Målperioder

Miljö- och klimatprogrammet gäller för åren 2017 till 2020 och innebär ett konkret miljöarbete de närmaste åren. Målområdena är även långsiktiga och sträcker sig fram till såväl år 2030 som till år 2040. Fokusområde *Mark och Vatten* gäller till år 2030. För fokusområdena *Klimat och Energi*, *Bebyggelse och transporter* samt *Konsumtion och beteende* gäller målperiod år 2040. Södertälje kommun har valt en längre målperiod för att dessa fokusområden ska harmonisera med det nationella ramverket och de utmaningar dessa innebär. Trots en längre tidshorisont har Södertälje fortfarande en högre ambition och målsättning än de nationella

målen som sträcker sig till år 2050. Några av målen återfinns under flera fokusområden. Detta gäller till exempel för transportmålen som både berör fokusområdet *Klimat och Energi* samt området *Bebyggelse och transporter*.

De mål som har fler nämnder och/eller bolag som har ansvar för målet har en utpekad nämnd som samordningsansvarig. Denna nämnd har utöver ett genomförandeansvar även ansvar för att leda samarbetet mellan övriga ansvariga nämnder och/eller bolag.

Varje nämnd och bolag ansvarar för sitt miljöarbete och ska använda programmet som ett underlag i sin verksamhetsplanering och i beslut som kan påverka miljön. I respektive nämnds verksamhetsplan, kontorets arbetsplan och i respektive bolags affärsplan ska det anges vilka åtgärder som behöver genomföras för att nå miljömålen. Målen är satta så att kommunen har rådighet eller kan vidta åtgärder för att bidra till att målet nås.

Kommunikation/information

Miljöprogrammet samt miljöboksutet läggs i sin helhet ut på kommunens hållbarhetsportal.

Definition

Den kommunala organisationen består av kommunen med dess politiker och tjänstemän, det kommunala bolaget Telge AB och dess hel- samt delägda dotterbolag.

Mark och vatten

I Södertälje är naturen alltid nära

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: ingen övergödning, ett rikt växt- och djurliv, grundvatten av god kvalitet, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, levande sjöar och vattendrag, bara naturlig försurning och giftfri miljö.

Målbild 2030

År 2030 är Södertälje en kommun där biologisk mångfald prioriteras högt. Genom en medveten planering och skötsel skyddar, vårdar och skapar kommunen grönområden som har hög kvalitet och som är lättillgängliga för alla. Dessa grönområden är välbesökta och kända av såväl kommuninvånare som besökare utifrån. Vattnet i kommunen är rent, levande och friskt och används för såväl fiske, bad och rekreation. Utbyggnaden av vatten och avlopp sker med utgångspunkt i ett kretsloppstänk och dagvattnet tas om hand på ett hållbart sätt för att skydda vattenkvaliteten och för att undvika lokala översvämningar.

Jordbruksmarken i Södertälje är en värdefull resurs som är skyddad för exploatering. Jordbruksmarken bevarar och stärker den biologiska mångfalden, kulturmiljövärdena samt skapar förutsättningar för kommunens och hela Stockholmsregionens självförsörjning av livsmedel. Södertäljes produktiva marker förser regionen med lokalproducerade och ekologiska produkter och kommunen har blivit det självklara valet när företagare, stora som små, vill etablera sig inom livsmedelssektorn.

Mål

1. Alla kommunens sjöar och vattendrag ska uppfylla EU:s vattendirektiv för god ekologisk status till senast år 2027. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats. **NULÄGE:** *Södertälje har 52 vattenförekomster som ingår i vattendirektivet. Idag har inget vattendrag i Södertälje hög status. 57 % har god status, 31 % har måttlig status, 10 % har otillfredsställande status och 2 % har dålig status.* **ANSVAR:** miljönämnden.
2. För att uppfylla det nationella miljömålet *en giftfri miljö* ska samtliga förorenade områden i riskklass 1 & 2 enligt Mifo-metodiken² vara åtgärdade senast 2050. **NULÄGE:** *I kommunen finns i dagsläget omkring 50 förorenade områden som behöver undersökas och sannolikt även åtgärdas. Eftersom syftet med åtgärderna kan vara olika är det lämpligt att ansvaret för arbetet delas mellan flera nämnder, t.ex. angående kommunal mark och exploatering, historiska och pågående miljöfarliga verksamheter samt tillsyn. Utöver arbetet med förorenade områden tillkommer även ett pågående arbete med att utreda och åtgärda de kommunala deponierna. Totalt ska 16 objekt hanteras och under budgetperioden finns 43 miljoner avsatt.* **ANSVAR:** tekniska nämnden (samordningsansvarig), miljönämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen.

Förutsättningar för att nå målet:

- Kommunens vattenplan antas 2017.
- Samordning och helhetssyn av samtliga vattenvårdsprojekt.
- Åtgärdsprogram för alla avrinningsområden i kommunen ska vara framtagna senast 2018.
- Skyddszoner längs åar och vattendrag inrättas genom kontakt och information till berörda markägare.
- Länsstrategi för "Ett rikt växt- och djurliv" och "Ingen övergödning" beaktas.

² MIFO= Metodik för Inventering av Förorenade Områden, och har tagits fram av Naturvårdsverket. Metodiken bygger inledningsvis på faktainsamling och riskklassning för att bedöma hur angeläget det är att gå vidare med fältundersökningar på ett misstänkt förorenat område (Källa: Länsstyrelsen Stockholms län, 2013-09-03).

Förutsättningar för att nå målet:

- En handlings- eller tillsynsplan, för att undersöka och vid behov åtgärda objekten, ska tas fram av respektive nämnd.
  - Samverkan mellan miljö- och samhällsbyggnadskontoret och andra intressenter för ett långsiktigt effektivt åtgärdsarbete.
3. Södertäljes natur och grönstruktur ska senast år 2020 kartläggas och analyseras utifrån biologiska och sociala värden samt ekosystemtjänster. De utpekade gröna svaga sambanden ska kontinuerligt förstärkas. Störst fokus ska ligga på kommunens Gröna kilar, Mälar- och Östersjökuster.
- NULÄGE:** I Södertälje kommun finns tre svaga samband (runt staden) utpekade i RUFSS 2010 (Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2010) samt i Södertälje kommuns översiktsplan.
- ANSVAR:** miljönämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden, kommundelsnämnderna.

Förutsättningar för att nå målet:

- Kartläggning av kommunens natur och grönstruktur, inklusive viktiga områden för rekreation och friluftsliv, synliggörs i en digital naturkarta senast år 2018.
  - Hänsyn tas till viktiga natur- och rekreationsområden samt spridningssamband vid kommunal planering och exploatering.
  - Fortsatt naturvårdsarbete med syfte att bevara och främja biologisk mångfald och/eller utveckla det rörliga friluftslivet.
4. Arealen skyddad natur ska öka för att bevara och främja upplevelsevärden och biologisk mångfald. **NULÄGE:** År 2016 finns i kommunen 23 naturreservat, varav 9 är bildade av kommunen. I kommunen finns även 8 naturminnen och 36 biotopskyddsområden. Andelen skyddad land- och vattenareal av Södertälje kommuns totala areal uppgår till ca 8,5 % (2015) räknat på både kommunalt och statligt skyddade områden.
- ANSVAR:** miljönämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Strategi för utveckling av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och friluftsliv tas fram senast 2019.
- Uppföljning genom indikatorn *areal skyddad natur som andel av kommunens totala areal* (enligt nyckeltal för Sveriges ekokommuner).

- Skydd inrättas på kommunal mark eller i samverkan med andra aktörer.
5. Kommunens skogar är till för kommunens invånare och ska brukas och skötas så att mångfalden av värden och funktioner bevaras och utvecklas. Skogens sociala och biologiska värden ska kartläggas, utvecklas och tillgängliggöras för kommunens invånare. **NULÄGE:** Inventering har inte tidigare genomförts i sin helhet på den kommunala skogsmarken (endast genomfört på Almnäs). **ANSVAR:** miljönämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Skogspolicyn revideras och/eller integreras i strategin för biologisk mångfald och friluftsliv senast år 2019. Hänsyn tas till de nationella preciseringarna för miljö kvalitetsmålet *Levande skogar*.
  - Senast 2018 ska en nyckelbiotopsinventering ha genomförts i samtliga kommunalt ägda skogar.
  - Öka tillgängligheten till kommunal skogsmark för invånare.
6. Hävden av de mest värdefulla ängs- och hagmarkerna ska fortsätta för att bevara en hotad naturtyp med stora biologiska-, landskaps- och kulturella värden. Antalet betesavtal med djurägare ska öka. **NULÄGE:** 61 objekt vid senaste inventeringen 2013. Gäller marker som kommunen/Naturcentrum har rådighet över. Indikator: Antal betesavtal. **ANSVAR:** miljönämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Genomförande av ängs- och hagmarksinventering vårt fjärde år (nästa år 2017).
  - Resurser för betesavtal samt restaurering, uppbyggnad och årlig skötsel.
7. Jordbruksmarken i Södertälje kommun ska skyddas för att trygga jordbruksmarkens värden samt kommunens och regionens möjligheter till lokal och regional livsmedelsproduktion. Exploateringen får endast ske om denna följer miljöbalkens föreskrifter³. **NULÄGE:** De värdefullaste klasserna som finns i Södertälje, och i Stockholms län, är klass⁴ 5 och 4 och är även utpekade i kommunens översiktsplan.
- ANSVAR:** tekniska nämnden (samordningsansvarig), kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, miljönämnden, kommundelsnämnderna.

Förutsättningar för att nå målet:

- Odlingstrategin antas och följs.
  - Årlig uppföljning av hektar jordbruksmark för att synliggöra att marken inte tagits anspråk till andra användningsområden än odling.
8. Kommunens verksamheter ska vara en förebild i att stärka ekosystemtjänster⁵ i kommunen. Vid planering, projektering och drift läggs stort fokus på att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster. **NULÄGE: Idag finns ingen strategi eller uttalad gemensam syn på arbetet**

med ekosystemtjänster. ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), stadsbyggnadsnämnden, miljönämnden, Telge Bostäder, Telge Fastigheter.

Förutsättningar för att nå målet:

- Samarbete och gemensamt synsätt hur ekosystemtjänsterna ska värderas.
- Integrering av ekosystemtjänsterna i berörda planer och program.
- Uppföljning på hur ekosystemtjänsterna beaktats.

³ Ur Miljöbalken 3 kapitlet 4 §: Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

⁴ Åkermarken graderades 1970 i 10 klasser efter dess produktionsförmåga. Klass 10 är åkermark med högst produktionsförmåga.

⁵ Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystemen och är "gratis". Exempel på ekosystemtjänster är: pollinering, skydd mot naturkatastrofer som översvämningar och jordskred, vattenrening via t.ex. våtmarker, skadedjursbekämpning (som utförs av t.ex. insekter, svampar, bakterier och virus), grönytor för rekreation, reducering av partikelhalter och växthusgaser samt bildandet av bördig jord.

Klimat och energi

I Södertälje tar vi vårt lokala och globala ansvar

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: begränsad klimatpåverkan, frisk luft och god bebyggd miljö.

Övergripande växthusgasmål

Växthusgasutsläppen i kommun ligger relativt konstant, en liten ökning sker. År 2013 var utsläppen 459 700 ton koldioxidkvivalenter vilket innebär att varje medborgare i Södertälje i genomsnitt släpper ut 4,8 ton CO₂e per capita⁶. Utsläppsstatistik från 2015 visar att växthusgasutsläppen från uppvärmning har

minskat mycket sedan 1990 och den fossila uppvärmningen är i stort utfasad. År 2015 fasades den sista torven ut på Igelsta kraftvärmeverk.

På *sidorna 14 och 15* beskrivs Södertäljes växthusgasutsläpp i olika grafer.

Fossilbränslefri och energieffektiv kommun 2040

Målbild 2040

År 2040 sker inga nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären från Södertälje kommun. Hela kommunen och samhället har varit, och är delaktigt, i omställningen att fasa ut fossila bränslen och energieffektivisera i alla samhällsområden. Det nationella ramverket för klimat med styrmedel och investeringar har möjliggjort stora lokala utsläppsminskningar som styrt utvecklingen mot hållbara val för transporter, bostäder, konsumtion och beteende. År 2040 är det en självklarhet att resa hållbart i Södertälje. Kommunen har utvecklat en hållbar bebyggelsestruktur och infrastruktur som stimulerar medborgare och företagare att resa med kollektivtrafik, cykla och gå. Utsläppen från E4:an har minimerats genom stora infrastruktursatsningar på el.

Södertälje kommun har ett hållbart och klimatanpassat samhällsbyggande med ett livscykel- och kretsloppsperspektiv som minimerar resurser, gifter och energiförbrukning. Bostäderna är nära-noll hus, det vill säga att husen värms upp med den energi som redan finns i husen. Cirkulär ekonomi och kretsloppslösningar som minimerar energianvändning, resurs- och klimatpåverkan är utvecklade i samhället och möjliggör för medborgare och verksamma i kommunen att göra hållbara och klimatsmarta val. Kommunen har även minskat utsläppen från konsumtionen⁷ och det långväga resandet.

Mål

1. Energianvändningen i kommunen ska minska med en procent per invånare och år.
NULÄGE: År 2014 var energianvändningen 31 606 kWh/invånare vilket innebär en minskning med 5,8 % per invånare i jämförelse med 2009.
ANSVAR: kommunstyrelsen (samordningsansvarig), tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Kravställning i exploateringsavtal.
- Informera och utbilda genom den opartiska energi- och klimatrådgivningen samt i information i samband med lagfart/bygglov.

⁶ Konsumtion och utrikes resor är inte medräknade.

⁷ Utsläpp som genereras utanför Sverige omfattas inte idag i varken statistiken eller i målformuleringarna.

2. Öka elproduktionen från sol. Solceller ska anläggas på nya kommunägda fastigheter.
NULÄGE: En anläggning är genomförd per år sedan 2015. **ANSVAR:** Telge Fastigheter (samordningsansvarig), Telge Bostäder, Telge Hovsjö.

Förutsättningar för att nå målet:

- Inventering av de kommunägda fastigheterna för etablering av solcellsanläggningar.
3. Energianvändningen i Telge Bostäders och Telge Fastigheters fastigheter ska vara max 143 kWh/m² år 2016 samt 138 kWh/m² år 2018.
NULÄGE: 145 kWh/m². **ANSVAR:** Telge Bostäder (samordningsansvar), Telge Hovsjö.

Förutsättningar för att nå målet:

- Strukturerat arbete med att minska energianvändningen, till exempel enligt Telge Bostäders 5-punktsprogram.
  - Genomföra energikartläggning.
4. Samtliga lägenheter som ska moderniseras ska vid omfattande renovering uppnå 135 kWh/m².
NULÄGE: 177 kWh/m². **ANSVAR:** Telge Bostäder (samordningsansvar), Telge Hovsjö, Telge fastigheter.

Förutsättningar för att nå målet:

- Moderniseringsarbete av miljonprogrammen.
- Genomföra energikartläggning.

5. I samverkan med andra aktörer ska arbetet för att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt intensifieras. **NULÄGE:** 2015 gjordes ca 500 cykelpassager per dag över Mälarbron. I december 2015 var gång- och cykelvägnätet 175 km långt i hela kommunen. **ANSVAR:** tekniska nämnden (samordningsansvarig), stadsbyggnadsnämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Genomföra cykelplanen och utveckla attraktiva, sammanhängande och säkra cykelstråk.
- Planera och etablera cykelparkeringar, cykelpumpar och cykelgarage.
- Märknadsföra kommunens cykelkarta.
- Samarbeta med Trafikförvaltningen.

6. Kollektivtrafiken ska vara helt fossilfri 2022.
NULÄGE: 2014 körde 31 fordon på etanol vilket innebär att andelen är 34 %. **ANSVAR:** stadsbyggnadsnämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Samarbeta med Trafikförvaltningen.
7. Utveckla och investera i elinfrastruktur och förnyelsebara drivmedel i kommunen tillsammans med flera aktörer. **NULÄGE:** Sju semi-laddstolpar för elbilar etablerades 2014 av kommunorganisationen. Tre tankställen för biogas finns inom kommunen och dessa tankställen har etablerats av bensinbolagen. **ANSVAR:** tekniska nämnden (samordningsansvariga), Telge Nät, Telge Energi.

Förutsättningar för att nå målet:

- Samarbeta med andra kommuner och aktörer.
- Fortsatt nationellt investeringsstöd.

Fossilbränslefri och energieffektiv kommunal organisation 2020

Målbild 2020

Södertälje kommuns organisation är en förebild i klimatarbetet. Kommunens organisation är fossilbränslefri redan år 2020 genom ett kraftfullt arbete med att minska växthusgasutsläppen och ett fortsatt fokus på energieffektivisering i den egna organisationen. Klimatarbetet och energieffektivisering är en självklar del i alla verksamheters arbete. Resandet med egen bil i tjänsten har minskat till förmån för arbetsresor med cykel, gång och kollektivtrafik. Infrastrukturen för el-laddstolpar är utvecklad och skapar förutsättningar för kommunens anställda och förtroendevalda att vid resor med kommunens fordon resa i el- eller miljöfordon. Kommunen ställer miljö- och klimatkrav i upphandling av varor och tjänster och krav på förnyelsebara drivmedel hos entreprenörer, skolskjuts och färdtjänst. De livsmedel som konsumeras i de

kommunalägda verksamheterna är till mycket hög andel ekologiska, närproducerade och klimatsmarta.

NULÄGE 2016: Organisationen har idag inga fastigheter som värms med olja. På fordonsområdet händer mycket och särskilt inom förnybara drivmedel. Andelen förnyelsebart drivmedel uppskattas idag till ca 40 % av den totala mängden. Detta beror på att fossil diesel ersatts med HVO⁸ samt Evolution diesel⁹. De höga utsläppen av klimatgasen metan kommer från deponierna. En fördjupad mätning av metanutsläppen ska genomföras år 2017 och nya åtgärder för att minska metanutsläppen ska tas fram.

På sidan 15 beskrivs kommunorganisationens utsläpp av växthusgaser.

Mål

1. Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020. **NULÄGE:** Ca 40 % av drivmedlet är idag förnyelsebart (statistik från 2015). **ANSVAR:** tekniska nämnden (samordningsansvarig), samtliga nämnder och bolag.
3. Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektivtrafik, cykel och gång. **NULÄGE:** Ingen uppföljning sker idag av tjänsteresor och resor med egen bil i tjänsten. **ANSVAR:** kommunstyrelsen (samordningsansvarig), samtliga nämnder och bolag.

Förutsättningar för att nå målet:

- Riktlinjer för fordon och drivmedel följs.
  - Tillräckligt med marknadsmässigt förnyelsebart drivmedel.
2. Öka andelen elfordon i kommunorganisationen. **NULÄGE:** 2015 finns 15 elbilar/elhybrider i organisationens fordonsflotta. **ANSVAR:** tekniska nämnden (samordningsansvarig), samtliga nämnder och bolag.

Förutsättningar för att nå målet:

- Riktlinjer för fordon och drivmedel följs.
- Utveckla laddinfrastruktur för verksamheterna.

Förutsättningar för att nå målet:

- Riktlinjerna för organisationens tjänsteresor följs.
- Kommunledningen efterlever, stödjer och uppmuntrar det hållbara tjänsteresandet.
- Marknadsföra och erbjuda hållbara resealternativ som tjänstecyklar (inklusive elcyklar), lånekort för kollektivtrafikresor samt bilpool till såväl befintlig som ny personal.

⁸ HVO100 (hydrerade vegetabiliska oljor) består av 100 % förnybar och fossilfri diesel. Produkten kan beskrivas som en kopia på vanlig fossil diesel. Resan för HVO100 är förnyelsebar med ursprung från växtriket eller slaktavfall, vilket medför en reducering av växthusgaserna med upp till 90 % i jämförelse med fossil diesel. HVO100 är fri från palmolja.

⁹ Evolution Diesel minskar de fossila kol dioxidutsläppen. Den är delvis tillverkad av tallolja, en restprodukt från den svenska skogen och består av upp till 50 procent förnybar råvara.

4. Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energi-effektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer. **NULÄGE:** *Generella miljökrav ställs men specifika klimat- och energi-kraven bör ställas och följas upp.* **ANSVAR:** Telge Inköp (samordningsansvarig), samtliga nämnder och bolag.
6. Energianvändningen i nybyggda kommunalt ägda fastigheter ska minimeras och minst halveras jämfört med nationella byggnormer enligt standard för nära-noll-energi-byggnader¹⁰ till exempel Miljöbyggnad Guld. **NULÄGE:** *Målet energibesparing nås enligt standard för Green Building¹¹.* **ANSVAR:** Telge Fastigheter (samordningsansvarig), Telge Hovsjö, Telge Bostäder.

Förutsättning för att nå målet:

- Utveckla metoder och verktyg för att ställa krav.
  - Informera och föra en dialog med leverantörer.
  - Helhetssyn av miljö- och klimatkrav i upphandlingen.
5. Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år) i bebyggelse, transporter, gatubelysning med flera områden. **NULÄGE:** *Organisationen har hittills årligen uppnått målet.* **ANSVAR:** kommunstyrelsen (samordningsansvarig), nämnder och bolag som har transporter samt Telge Fastigheter, Telge Bostäder, Telge Hovsjö, tekniska nämnden och kultur- och fritidsnämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Strukturerat arbete med energieffektiviseringar i organisationen.
- Genomföra energikartläggning.

Förutsättningar för att nå målet:

- Systematiskt arbete att utveckla standards (t.ex. för nära-noll byggnader) och arbetssätt som möjliggör att energianvändningen minimeras.
  - Nya energisnåla investeringar.
7. Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött. **NULÄGE:** *Andelen svenskt kött uppgick år 2015 till 84 %. 43 % av köttinköpen är ekologiska.* **ANSVAR:** utbildningsnämnden (kostnheten samordningsansvarig), äldreomsorgsnämnden, omsorgsnämnden, kommundelsnämnderna.

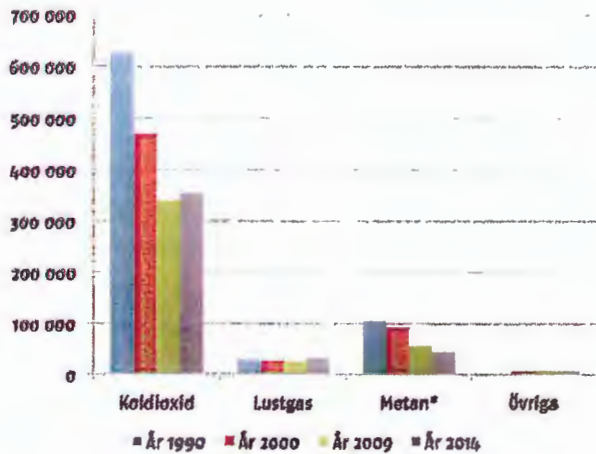
Förutsättningar för att nå målet:

- Helhetssyn på kravställning och uppföljning.

¹⁰ Enligt EU-direktiv ska nybyggnation, både privat och offentlig, vara så kallade nära noll-byggnader senast 2020. Redan 2019 ska alla offentligt ägda nybyggnationer vara nära noll-byggnader.

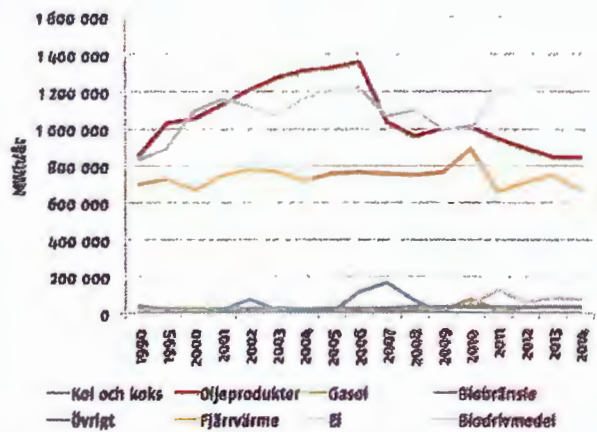
¹¹ GreenBuilding innebär 25 % lägre energiförbrukning än BBR (boverkets byggnormer).

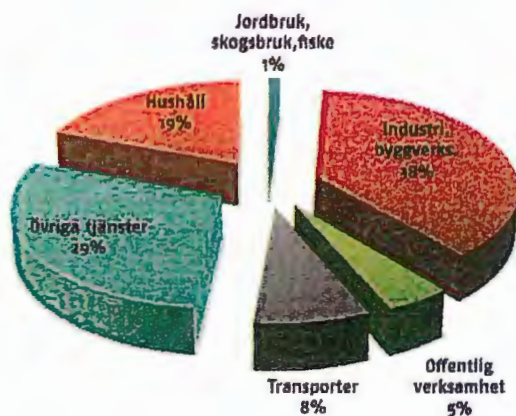
Utsläpp av växthusgaser i Södertälje 1990-2014 (ton CO2-ekvivalenter/år)

Av växthusgaserna har koldioxiden minskat mest vilket är kopplat till fjärrvärmens allt större andel förnybara bränslen.

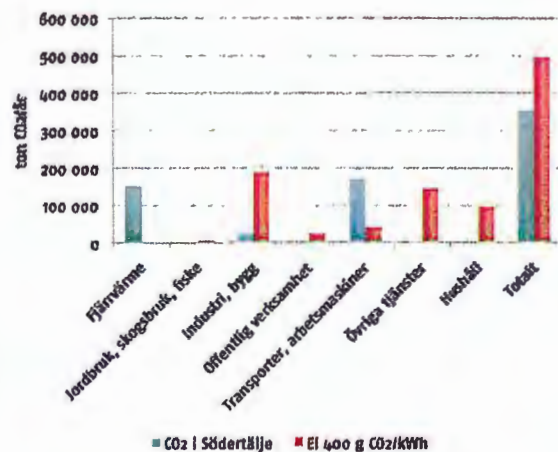
Slutlig energianvändning i Södertälje 1990-2014 fördelat per bränsle (MWh/år)

Industri och bygg har låga koldioxid utsläpp men hög energianvändning. Transporternas energianvändning gick förbi sektorn Industri och bygg 2008. Därefter kommer hushållens energianvändning.

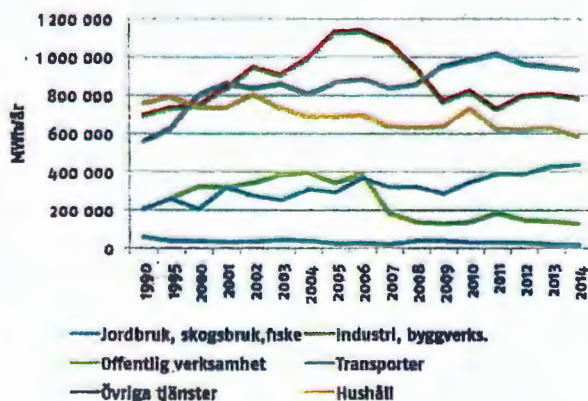
Elanvändning i Södertälje 2014 (procent)

Industri- och byggsektorns elanvändning är högst och därefter kommer hushållens elanvändning. Transporterna andel är låg. Offentliga verksamheter har en stor andel fjärrvärme till uppvärmning.

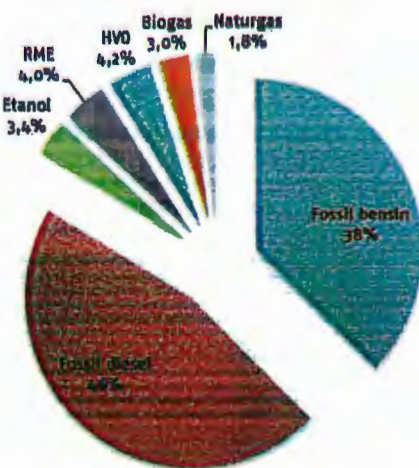
Direkta CO2-utsläpp i Södertälje och CO2-utsläpp från el 400g/kWh (ton/år)

Om utsläppen från den el som används i kommunen skulle miljövärderas till 400 gram/kWh skulle koldioxidutsläppen öka på följande sätt.

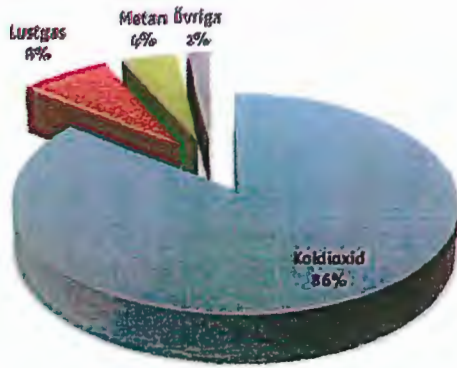
Slutlig energianvändning Södertälje 1990-2014 (MWh/år fördelat per sektor)

El och oljeanvändningen ligger högst och därefter följer fjärrvärmens. Kol används inte längre.

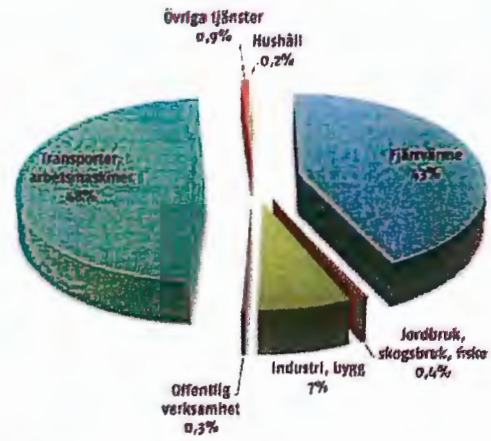
Drivmedel till transporter 2014 (procent/komponent)

De fossila bränslena dominerar helt i kommunen när det gäller konsumtionen av drivmedel.

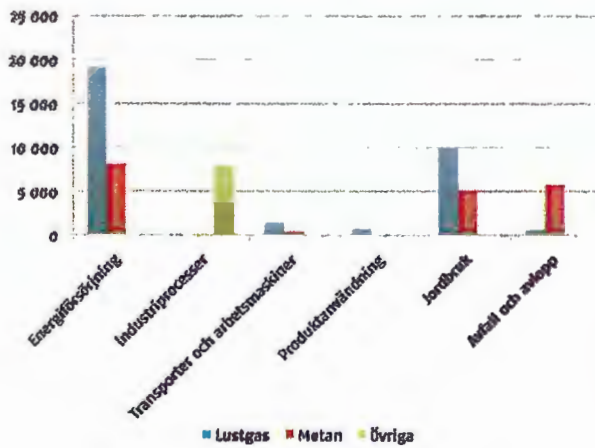
Fördelning av utsläpp av växthusgaser i Södertälje 2014

I tårtbiten övriga ingår fluorkolväten, perfluorväten och svavelhexafluorid.

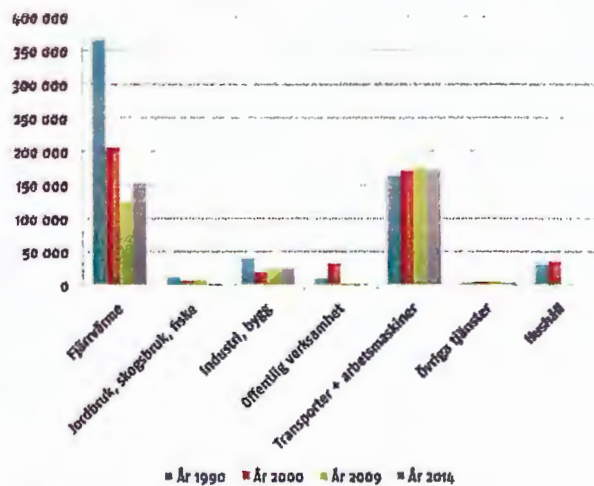
CO2-utsläppen i Södertälje 2014 (procent)

Transporter bidrar med de största utsläppen av koldioxid och därefter fjärrvärmeproduktionen. Industri och bygg kommer därefter. Övriga tjänster är handel, kontor, hotell med mera. Hushållens andel är den eldningsolja som finns kvar för uppvärmning av bostäder.

Utsläpp av övriga växthusgaser 2014 (ton CO2-ekvivalenter)

Avfallsupplag bidrar med de största utsläppen av metan. Jordbruk och energiförsörjning har nästan lika stora utsläpp av lustgas och metan. Utsläppen från industriprocesser handlar om användning av fluoriserande klorväten.

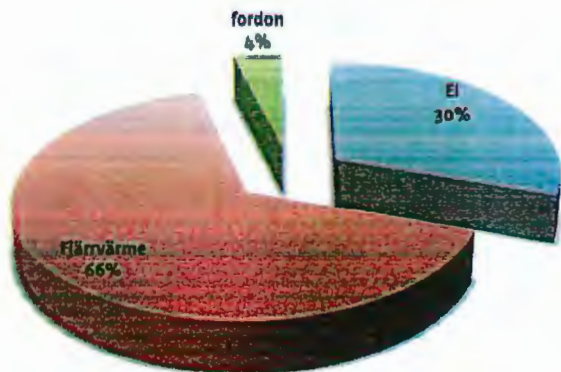
CO2-utsläpp i Södertälje 1990-2014 (ton/år)

Fjärrvärmens är den sektor där utsläppen av koldioxid har minskat mest. Utsläppen från transporterna ligger högst 2009 och har successivt ökat sedan 1990.

Växthusgasutsläpp i kommunorganisationen

Diffusa utsläpp från deponierna av klimatgasen metan som har 24 gånger starkare klimatpåverkan än koldioxid ger de höga utsläppen metan.

Utsläpp från bränsle i uppvärmning och transporter

Fjärrvärmens står för en hög andel av utsläppen då produktion av fjärrvärme från igelsta sker för många kommuner i regionen.

Bebyggelse och transporter

Vi planerar för ett långsiktigt hållbart Södertälje

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: begränsad klimatpåverkan, frisk luft, giftfri miljö, god bebyggd miljö, bara naturlig försurning och skyddande ozonskikt.

Målbild 2040

År 2040 är det en självklarhet att resa hållbart i Södertälje. Kommunen har utvecklat en hållbar bebyggelsestruktur och infrastruktur som stimulerar medborgare och företag att resa med kollektivtrafik, cykel och gång. Gång och cykelvägar är attraktiva, väl underhållna och sammanhängande. Kollektivtrafiken är det självklara fossilfria alternativet för resor i Södertälje. Kollektivtrafiken är väl utbyggd och knyter samman staden. Infrastrukturen för el och förnyelsebara drivmedel är väl utbyggd i kommunen. Södertälje fortsätter att växa hållbart och klimatanpassat med stort fokus på att den bebyggda miljön ska skapa förutsättningar för en god folkhälsa för medborgarna. Ett livscykelperspektiv beaktas i planeringen, det vill säga den bebyggda miljön är resurs-energismål och giftfri och barns miljöer är särskilt prioriterade.

Vid planering och byggnation läggs stort fokus på att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster vilket gör staden attraktiv och hållbar för såväl människor som djur. Tack vare stadens grönska och minskningen av transporter är luftkvaliteten god och människor utsätts inte för ohälsosamt buller.

Ekologisk odling är ett tydligt inslag vid förskolor, bostäder, kolonilotter och åkrar både i staden och i det omgivande landskapet. Utöver att stärka den ekologiska hållbarheten har odlingen skapat en social hållbarhet genom mervärden i form av fler kvalitativa mötesplatser. Detta har medfört att Södertäljes medborgare känner en större gemenskap och ansvarskänsla för sitt område och sin stad.

Mål

1. Södertälje kommun ska driva och verka för ett hållbart samhällsbyggande. Kommunens ambition ska vara välkänd och tydlig. **NULÄGE:** För att kunna göra en nulägesbedömning krävs en klassificering¹² av planerade bostadsområden. **ANSVAR:** stadsbyggnadsnämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, kommunstyrelsen, kommunstyrelsenämnderna.
2. Klimat- och sårbarhetsaspekter ska beaktas i all planering och samhällsbyggande samt vid renoveringar av befintlig byggnation. **NULÄGE:** Kommunen har själv tagit fram en risk- och sårbarhetsanalys utifrån klimatförändringarna och konsekvenser av översvämning för Södertälje tätort. Nuvarande översiktsplan tar hänsyn till ett förändrat klimat i viss utsträckning. **ANSVAR:** stadsbyggnadsnämnden (samordningsansvarig), kommunstyrelsen, tekniska nämnden, Telge Fastigheter, Telge Hovsjö, Telge Bostäder, Telge Nät.

Förutsättningar för att nå målet:

- Ta fram riktlinjer för hållbart byggande och hållbar arkitektur som beskriver målen för hållbart byggande på en strategisk nivå och konkreta beskrivningar av vad dessa kan innebära.
- Arbeta med och utvärdera ett eller flera utbyggnadsområden med spetskompetens inom hållbart och innovativt byggande.
- Kommunen ska aktivt informera, framför allt mindre projektörer, om kvalitet och hållbart byggande för att främja ett giftfritt, resurs- och energismålt byggande.

Förutsättningar för att nå målet:

- Komplettera översiktsplanen med ytterligare underlag för konsekvenser av ett förändrat klimat.
- Uppdatera risk- och sårbarhetsanalysen vid översvämning för Södertälje tätort samt utöka analysen till att även omfatta kommundelarnas tätorter.

3. Södertälje kommuns skolgårdsmiljöer ska öka möjligheten för barn och unga att få tillgång och kunskap om ekosystemtjänster¹³. **NULÄGE:** *Idag finns ingen strategi eller uttalande gemensam syn på arbetet med ekosystemtjänster.* **ANSVAR:** Telge Fastigheter (samordningsansvarig), utbildningsnämnden, kommundelsnämnderna, miljönämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Ekosystemtjänster prioriteras och används framför tekniska lösningar vid nybyggnation eller upprustning av skolgårdsmiljöer.
  - Gemensam syn på ekosystemtjänsters värde.
  - Kompetensutveckling om ekosystemtjänster samt hur dessa ska användas ur ett naturpedagogiskt perspektiv.
4. Andelen kollektivtrafikhäna boenden ska öka genom att planera bostadsområden med goda förutsättningar för gång, cykel och kollektivtrafik (max 400 meter till kollektivtrafik). **NULÄGE:** *saknas uppföljning.* **ANSVAR:** stadsbyggnadsnämnden (samordningsansvarig), kommundelsnämnderna.

Förutsättningar för att nå målet:

- Ta fram ett planeringsverktyg som synliggör hur konsekvenserna blir av hur kommunen planerar och bygger bostäder.
5. I samverkan med andra aktörer ska arbetet för att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt intensifieras. **NULÄGE:** *2015 gjordes ca 500 cykelpassager per dag över Mäljarbron. I december 2015 var gång- och cykelvägnätet 175 km långt i hela kommunen.* **ANSVAR:** tekniska nämnden (samordningsansvarig), stadsbyggnadsnämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Genomföra cykelplanen och utveckla attraktiva, sammanhängande och säkra cykelstråk.
- Planera och etablera cykelparkeringar, cykel-pumpar och cykelgarage.
- Marknadsföra kommunens cykelkarta.
- Samarbete med Trafikförvaltningen.

6. Kollektivtrafiken ska vara helt fossilfri 2022. **NULÄGE:** *2014 körde 31 fordon på etanol vilket innebär att andelen är 34 %.* **ANSVAR:** stadsbyggnadsnämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Samarbete med Trafikförvaltningen.

7. Utveckla och investera i elinfrastruktur och förnyelsebara drivmedel i kommunen tillsammans med flera aktörer. **NULÄGE:** *7 semi-laddstolpar för elbilar etablerades 2014 och det finns 3 tankställen för biogas i kommunen.* **ANSVAR:** tekniska nämnden (samordningsansvarig), Telge Nät och Telge Energi.

Förutsättningar för att nå målet:

- Samarbete med andra kommuner och aktörer.
  - Fortsatt nationellt investeringsstöd.
8. Luften i Södertälje kommun ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. **ANSVAR:** miljönämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden.

Detta innebär att:

- Halten av kvävedioxid ska inte överstiga 20 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde¹⁴. **NULÄGE:** *Södertälje ligger på gränsen eller strax över gränsen för att mätningar av kvävedioxid måste utföras, och om inget görs kommer mätningar börja under 2016–2017. Södertälje ligger redan över kvalitetsmålet (20 µg/m³).*
- Halten av partiklar (PM10) ska inte överstiga 15 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde¹⁵. **NULÄGE:** *Under 15 mikrogram PM10 per kubikmeter i gaturummet kommer inte nås så länge det finns tung trafik och dubb-däck i centrala Södertälje, däremot på en urban bakgrunds nivå (taknivå, representativ för hela Södertälje stad) kan miljökvalitetsmålet redan vara nått. Under 2014 låg årsmedelvärdet för PM10 på 25 µg/m³ på Turingegatan och på 22 µg/m³ vid Birkakorset¹⁶.*

¹³ Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystemen och är "gratis". Exempel på ekosystemtjänster är: pollinering, skydd mot naturkatastrofer som översvämningar och jordskred, vattenrening via t.ex. våtmarker, skadedjursbekämpning (som utförs av tex insekter, svampar, bakterier och virus), grönytor för rekreation, reducering av partikelhalter och växthusgaser samt bildandet av bördig jord.

¹⁴ Målet är detsamma som det nationella miljömålet för Frisk luft. Detta är ett skarpare mål än miljökvalitetsnormen som är 40 mikrogram per kubikmeter luft

¹⁵ Målet är detsamma som det nationella miljömålet för Frisk luft. Detta är ett skarpare mål än miljökvalitetsnormen som är 40 mikrogram per kubikmeter luft.

¹⁶ LVF 2015:1 Luftkvalitet inom Östra Sveriges luftvårdsförbund år 2014.

¹⁷ För luftföroreningarna gäller generellt att trånga gaturum, som är högt trafikerade leder till höga halter eftersom trafiken genererar luftföroreningar och en trång utformning av gaturummet leder till minskad ventilation och därmed minskad utspädning av luftföroreningar.

Förutsättningar för att nå målet:

- Minskad trafik och då särskilt tung trafik i centrala Södertälje¹⁷.
  - Fortsatt arbete med åtgärdsprogrammet för partiklar och kvävedioxider i Stockholms län.
  - Mäta halterna för kvävedioxider för att fastställa vid vilka tillfällen gränsvärdena överskrids.
9. Kommunens verksamheter ska vara en förebild i att stärka ekosystemtjänster¹⁸ i kommunen. Vid planering, byggnation och förvaltning läggs stort fokus på att såväl skapa nya som att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.
ANSVAR: tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden (samordningsansvarig), miljönämnden, Telge Bostäder, Telge Fastigheter.

Förutsättningar för att nå målet:

- Samarbete och gemensamt synsätt hur ekosystemtjänsterna ska värderas.
- Integrering av ekosystemtjänsterna i berörda planer och program.
- Uppföljning på hur ekosystemtjänsterna beaktats.

---

¹⁸ Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystemen och är "gratis". Exempel på ekosystemtjänster är: pollinering, skydd mot naturkatastrofer som översvämningar och jordskred, vattenrening via t.ex. våtmarker, skadedjursbekämpning (som utförs av tex insekter, svampar, bakterier och virus), grönytor för rekreation, reducering av partikelhalter och växthusgaser samt bildandet av bördig jord.

Konsumtion och beteende

I Södertälje tar vi vara på våra resurser

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: giftfri miljö, ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö.

Målbild 2040

I Södertälje är det år 2040 både möjligt och naturligt att leva ett hållbart liv. Det är lätt att göra rätt som invånare, företagare och besökare. Kretsloppssystem som minimerar resursförbrukning, användandet av gifter och sparar energi är väl utvecklade i samhället. Tillgången till platser för återvinning och återbruk är stor för samtliga områden och invånarna har hög kunskap om hur och varför det är viktigt att sortera avfallet. Tillväxten genererar inte mer avfallsmängder utan det avfall som uppkommer används som resurs genom att allt mer återanvänds och återvinns för att skapa kretslopp. År 2040 är Södertälje så fritt från skadliga kemiska ämnen att varken miljö eller människors påverkas negativt. Kunskapen om kemikalier är stor hos såväl kommunen som organisation som hos kommunens invånare. I och med att kommunen har fasat ut samtliga produkter som innehåller skadliga ämnen utsätts inte invånarna för dessa kemikalier

inom verksamheter och tjänster som kommunen tillhandahåller.

Södertälje kommun är en förebild för en hållbar konsumtion och ställer höga klimat- och miljökrav i sina upphandlingar och inköp. Även utsläpp och miljöpåverkan som sker av varor som produceras utomlands har minskat.

Maten som serveras i de kommunala köken baseras på konceptet *Östersjövänlig mat*¹⁹, vilket är välkänt hos såväl matgäster, kommunens invånare och allmänheten i övrigt. Södertälje kommun är dessutom en kommun som går i bräschen inom livsmedelssektorn och stödjer innovativa lösningar²⁰ som syftar till att tillvarata produkternas alla delar och se dessa som resurser istället för avfall.

Mål

1. Det övergripande målet för kommunens avfallsarbete är högre resurshushållning. EU:s avfallshierarki²¹ ska vara vägledande för avfallsarbetet på alla nivåer i Södertälje och det konkreta avfallsarbetet styrs och följs upp genom kommunens avfallsplan. **NULÄGE:** *Arbetet med den antagna avfallsplanens mål och åtgärder är påbörjat.* **ANSVAR:** tekniska nämnden (samordningsansvarig), Telge Återvinning, Telge Bostäder, Telge Fastigheter, Telge Hovsjö.
2. Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv beaktas. **NULÄGE:** *2015 finns ingen systematisk uppföljning.* **ANSVAR:** Telge Inköp (samordningsansvarig), alla nämnder och bolag.

Förutsättningar för att nå målet:

Förutsättningar för att nå målet:

- Avfallshantering ska ingå som en naturlig del i den fysiska planeringen.
- Helhetssyn i planeringsprocessen.
- Dialog och samverkan mellan aktörer.
- Utbildning av medarbetare och information till medborgare.

- Helhetssyn på kravställning och uppföljning av miljö- och hållbarhetskrav.
- Kompetensutveckling för tjänstemän och politiker.

¹⁹ Östersjövänlig mat är ett koncept som syftar till att öka andelen säsonganpassad-, ekologisk- och närproducerad mat samt minska mängden kött till förmån för tex baljväxter. Konceptet syftar även till att minska andelen matsvinn.

²⁰ Som exempel kan nämnas Södertälje kommuns tillvaratagande av hönskött som annars skulle gått till destruktion. Detta resulterade i att ett företag kunde skapas och kommunen har i och med detta var en aktör i att skapa arbetstillfällen samt tillvaratagande av resurser.

²¹ EU:s avfallshierarki, även kallad avfallstrappa anger att: avfall ska i första hand minimeras, i andra hand återanvändas, i tredje hand återvinnas, i fjärde hand energitvinnas och som sista alternativ deponeras.

3. Andelen av kommunens ekologiska livsmedelsinköp ska årligen öka. **NULÄGE:** *Samtliga kommunägda skol- och förskolekök är KRAV-certifierade och de ekologiska livsmedlen i hela den kommunala organisationen uppgick år 2015 till 57,1 %.* **ANSVAR:** utbildningsnämnden (kostnheten är samordningsansvarig), äldreomsorgsnämnden, omsorgsnämnden, kommundelsnämnderna.

Förutsättningar för att nå målet:

- Mer medel för livsmedelsinköp²² krävs för att öka andelen ekoinköp över 60 %.
  - Utbildnings- och uppföljningsinsatser krävs för att åstadkomma ökning av ekoinköpen i verksamheter inom äldreomsorg och social och omsorg.
4. Södertälje kommun ska i sina avtalsupphandlingar skapa förutsättningar, inom ramen för LOU²³, för att få in mer produkter som producerats lokalt²⁴, regionalt och nationellt, så att inköpsandelen ökar²⁵ för produktgrupperna kött, ägg och mejeri, grönsaker samt spannmål. **NULÄGE:** *Statistiken är idag bristfällig²⁶ och täcker endast delar av de lokala och regionala produkterna.* **ANSVAR:** utbildningsnämnden (kostnheten samordningsansvarig), kommunstyrelsen, Telge inköp.

Förutsättningar för att nå målet:

- Mer detaljerad statistik krävs för att kunna följa upp målet fullt ut.
  - Genom projekt *Matlust* finns resurser att jobba med att skapa förutsättningar för små- och medelstora företag att lämna anbud vid kommunens livsmedelsupphandling.
5. Andelen källsorterat klosettavfall som hygieniseras och återförs till odling ska öka. **NULÄGE:** *Källsortering av avfallsfraktioner ger generellt bättre förutsättningar att uppnå renare kretslopp för växtnäring. I kommunen finns återföringssystem för källsorterat klosettavfall genom anläggningen vid Hölö. Därutöver finns lantbruk som tar emot källsorterad humanurin*

för användning i odling. **ANSVAR:** miljönämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, Telge Återvinning, Telge Nät, stadsbyggnadsnämnden.

Förutsättningar för att nå målet:

- Kartläggning över kapacitet och förutsättningar.
  - Framtagande av strategi i samverkan mellan kommun, lantbruk och andra berörda sektorer.
  - Integrering med VA-plan och avfallsplan.
  - Information till exploitörer och markägare.
6. Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald ska öka. **NULÄGE:** *Arbetet med att sprida och höja kunskapsnivån om hållbar utveckling i kommunen pågår inom många områden, t.ex. Hållbara kartan, Miljönären för bättre källsortering, Energi- och klimatrådgivning. Inom Naturcentrum sker utomhuspedagogik, naturvård, naturskydd, guidningar mm.* **ANSVAR:** miljönämnden (samordningsansvarig), kommunstyrelsen, utbildningsnämnden, kommundelsnämnderna, samverkan med övriga nämnder och bolag).

Förutsättningar för att nå målet:

- Kommunens kontor och bolag erbjuds utbildning om hållbar utveckling senast år 2018.
  - Kompetensutveckling av lärare.
  - Evenemang med fokus på miljöfrågor och hållbar utveckling, t.ex. en årligen återkommande tema-vecka, med start senast år 2018.
7. Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller vätkött. **NULÄGE:** *Andelen svenskt kött uppgick år 2015 till 84 %. 43 % av köttinköpen är ekologiska.* **ANSVAR:** utbildningsnämnden (kostnheten samordningsansvarig), äldreomsorgsnämnden, omsorgsnämnden, kommundelsnämnderna.

Förutsättningar för att nå målet:

- Helhetssyn på kravställning och uppföljning.

22 Kostenheten i Södertälje kommun har en måltidspeng på 9,60 kr/portion. Detta är lägre än snittet i Sveriges kommuner på 10,47 kr/portion. Södertälje kommun har de senaste åren haft väldigt bra avtalspriser på livsmedel. Nu har prisbilden förändrats och baserat på aviserade prishöjningar kommer livsmedelskostnaden att öka med drygt 1,7 miljoner på årsbasis.

23 LOU= Lagen om offentlig upphandling ger möjlighet att ställa krav på leverantörens tekniska förmåga och kompetens samt långt gående krav på produkten eller tjänsten avseende miljö, djurskydd och kvalitet.

24 Lokala leverantörer i dagsläget: De Wilda, Järna mejeri, Järna glass, Saltå kvarn, Äppelblommans musteri, Ekoodlarna

25 Från 2015 års nivå.

26 I nuläget finns det endast tillgång till statistikuppgifter över lokalt- och regionalt producerade produkter från tre av kommunens leverantörer och detta inom produktgrupperna kött, ägg, mejeri, grönsaker och spannmål.

8. Södertälje kommun skall sträva efter att enbart servera fisk som är gröntlistad i WWFs fiskeguide och därmed hållbart producerad eller fiskad från hållbara bestånd. **NULÄGE:** *Ungefär 12 % av fisken som serverades under 2015 var gullistad. Detta bland annat för att uppfylla krav om näringsriktiga måltider²⁷. Arbetet med att byta ut den gullistade fisken mot mer hållbara alternativ är påbörjat. För vit fisk är tillgången på hållbara alternativ god.* **ANSVAR:** utbildningsnämnden (kostnheten samordningsansvarig), äldreomsorgsnämnden, omsorgsnämnden, kommunaldelsnämnderna.
9. För att öka kunskapen om ekosystemtjänsters²⁸ nytta för såväl människa och miljö ska dessa på olika sätt synliggöras i kommunen. **NULÄGE:** *Idag finns ingen strategi eller uttalad gemensam syn på arbetet med ekosystemtjänster.* **ANSVAR:** stadsbyggnadsnämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljönämnden, Telge fastigheter, Telge bostäder.

Förutsättningar för att nå målet:

Förutsättningar för att nå målet:

- Tillgång på gröntlistad fet fisk till rimligt pris.

- Samarbete och gemensamt synsätt hur ekosystemtjänster ska värderas.
- Integrering av ekosystemtjänsterna i berörda planer och program.
- Uppföljning på hur ekosystemtjänster beaktats.

²⁷ Fet fisk bör serveras minst 1 gång/varannan vecka.

²⁸ Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välbefinnande och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystemen och är "gratis". Exempel på ekosystemtjänster är: pollinering, skydd mot naturkatastrofer som översvämningar och Jordskred, vattenrening via t.ex. våtmarker, skadedjursbekämpning (som utförs av tex insekter, svampar, bakterier och virus), grönytor för rekreation, reduktion av partikelhalter och växthusgaser samt bildandet av bördig jord.

Namn: Miljö- och klimatprogram. Dnr: KS xx/xx
Fastställd av Kommunfullmäktige 2017-xx-xx
Giltighet t.o.m. 2020-12-31
Dokumentansvar: Enheten för utredning och hållbarhet
Kommunstyrelsen ansvarar för **revidering** senast 2020-12-31

FÖR MER INFORMATION, KONTAKTA:

Christine Strandberg
Kommunstyrelsens kontor
Telefon: 08-523 010 00 (vxl)
E-post: christine.strandberg@sodertalje.se

Ebba Jordelius
Kommunstyrelsens kontor
Telefon: 08-523 010 00 (vxl)
E-post: ebba.jordelius@sodertalje.se

Södertälje kommun
Campusgatan 26
151 89 Södertälje
www.sodertalje.se